

IRENEUSZ JAŻWIŃSKI
Uniwersytet Szczeciński

Organizacja terytorialna państwa jako czynnik kształtujący ramy dla rozwoju regionalnego

Wprowadzenie

Procesy rozwoju odbywają się w określonych uwarunkowaniach terytorialnych. Za jeden z czynników oddziałujących na rozwój regionalny można uznać organizację terytorialną państwa. Ważnym elementem ustroju administracji publicznej państwa jest jego podział terytorialny, określający organizację terytorialną kraju. Polityka regionalna jest prowadzona w znacznym stopniu wobec jednostek wyodrębnionych w ramach podziału terytorialnego. W warunkach polskich w oparciu o podział terytorialny funkcjonuje rządowa i samorządowa administracja publiczna. Celem pracy jest przedstawienie podstawowych zagadnień dotyczących istoty organizacji terytorialnej państwa z uwzględnieniem wybranych odniesień do problematyki rozwoju regionalnego.

1. Wybrane zagadnienia dotyczące istoty organizacji terytorialnej państwa

Państwo dążąc do efektywnego i sprawnego (efektywniejszego i sprawniejszego) wykonywania swoich funkcji dzieli własne terytorium na mniejsze jednostki uwzględniając uwarunkowania ustrojowo-systemowe i kierunki prowadzonej polityki publicznej, a także wiele innych czynników, które oddziałują z różną siłą i są zmienne w czasie. W literaturze przedmiotu zauważa się, że „podział regionalny nawiązuje do terytorialnego podziału pracy, który może, ale nie musi odpowiadać podziałowi terytorialno-administracyjnemu”¹.

---

¹ W. Kosiedowski, *Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym*, w: *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 221.

Można zwrócić uwagę między innymi na następujące determinanty organizacji terytorialnej państwa²: charakter realizowanych zadań, stan i perspektywy rozwoju i wzrostu gospodarki, uwarunkowania społeczno-ekonomiczne, kulturowe, geograficzne, sprawy narodowościowe, problematykę komunikacyjną, wyznaniową, demograficzną i obronności kraju. Istotne jest również respektowanie „czynnika tradycji historycznej wszędzie tam, gdzie nawiązywanie do tej tradycji jest możliwe”³. Jednocześnie w kształtowaniu podziału terytorialnego państwa można wykorzystywać pozytywne i negatywne doświadczenia własne i innych krajów, zwłaszcza charakteryzujących się zbliżonym modelem ustrojowym.

Organizacja terytorialna państwa wpływa na rozwój społeczno-ekonomiczny i wzrost gospodarczy państwa oraz jego regionów, podregionów i jednostek (wspólnot) lokalnych, oddziałuje na zmiany w spójności społeczno-ekonomicznej w układach terytorialnych, determinuje efektywność i skuteczność działania administracji publicznej, tworzy terytorialne ramy rozwoju samorządności oraz prowadzenia polityki regionalnej i lokalnej. Zagadnienia dotyczące liczby, wielkości i kształtu jednostek podziału terytorialnego państwa są przedmiotem szczególnego zainteresowania społeczności lokalnych i regionalnych, które często reagują bardzo aktywnie i impulsywnie na każdą zmianę lub próbę zmiany w tej sferze.

Miejscowości będące siedzibami organów administracji publicznej zyskują dodatkowe impulsy rozwoju, stając się często centrum gospodarczym, społecznym i kulturalnym danego obszaru. W ramach rozważania wpływu instytucji publicznej na ośrodek i dane miejsce w obrębie ośrodka można wyodrębnić między innymi aspekty funkcjonalny i wizerunkowy⁴. Jednocześnie realizacja funkcji administracyjnych przez dane miasto wywołuje efekty mnożnikowe o skali lokalnej i/lub regionalnej. W literaturze wskazuje się, że „zwiększenie (lub ograniczenie) jednej działalności na pewnym obszarze wywołuje wzrost (lub spadek) popytu na dobra i usługi, a tym samym wpływa na rozwój

---

² Por. J. Molenda, *Podział terytorialny kraju (podstawowe problemy)*, w: *Samorząd terytorialny, zagadnienia prawne i administracyjne*, red. A. Piekara, Z. Niewiadomski, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1998, s. 90.

³ A. Piskozub, *Dziedzictwo polskiej przestrzeni. Geograficzno-historyczne podstawy struktur przestrzennych ziem polskich*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987, s. 259.

⁴ Ł. Zaborowski, *Lokalizacja instytucji publicznych jako element polityki regionalnej i miejskiej*, „Opinie i Ekspertyzy” 228, Kancelaria Senatu, Warszawa 2015, s. 78.

innych działalności w danym mieście lub regionie”⁵. Organizację terytorialną państwa należy więc racjonalnie (rozsądnie), tzn. po wcześniejszym przeprowadzeniu odpowiednich analiz korzyści i kosztów dostosowywać do zmieniających się uwarunkowań.

2. Organizacja terytorialna państwa w Polsce

Zasady ogólnej organizacji terytorialnej państwa w Polsce wynikają z zapisów Konstytucji RP⁶, w której artykule 15 stwierdzono, że „ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia decentralizację władzy publicznej”, a także iż zasadniczy podział terytorialny państwa powinien uwzględniać „więzi społeczne, gospodarcze lub kulturowe” i zapewniać jednostkom terytorialnym „zdolność wykonywania zadań publicznych”. Z kolei w artykule 16 wskazano, że „ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową”. Natomiast w ramach rozdziału VII zatytułowanego „Samorząd terytorialny” w artykule 164 określono, że „podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina”, a „inne jednostki samorządu regionalnego albo lokalnego i regionalnego określa ustawa”. W literaturze przedmiotu zauważa się, że Konstytucja nie wymaga tożsamości regionów z województwami⁷.

Wyodrębnić można trzy rodzaje podziału terytorialnego państwa: zasadniczy, pomocniczy i specjalny⁸. Podział zasadniczy jest tworzony dla organów terenowych: rządowych i samorządowych o kompetencjach ogólnych, mających podstawowe znaczenie dla danej jednostki podziału (gminy, powiatu, województwa). Podział pomocniczy jest natomiast dokonywany dla organów o znaczeniu pomocniczym w stosunku do organów o charakterze podstawowym. Gminy mogą ustanawiać sołectwa, dzielnice i osiedla. Z kolei podziały specjalne dotyczą organów, których funkcjonowanie w oparciu o podział zasadniczy byłoby niecelowe, np. dowódców okręgów wojskowych, dyrektorów okręgowych urzędów górniczych, dyrektorów urzędów morskich.

⁵ B. Domański, K. Gwosdz, *Efekty mnożnikowe w rozwoju lokalnym i regionalnym*, w: *Rozwój społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny*, red. J.J. Parysek, T. Stryjakiewicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2008, s. 217.

⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku, przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 roku, podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.).

⁷ H. Izdebski, *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008, s. 147.

⁸ Zob. E. Ochendowski, *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń 2009, s. 304–312.

Podział terytorialny Polski ulegał wielu przemianom. Reforma samorządowo-administracyjna, która weszła w życie 1 stycznia 1999 roku gruntownie przebudowała układ terytorialny Polski. Wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa⁹. W ten sposób zasadniczy dwustopniowy podział terytorialny kraju na gminy i województwa zastąpiono trójstopniowym, którego jednostkami są gminy, powiaty i województwa. Zamiast 49 ustanowiono 16 dużych województw o dualnym charakterze: rządowym i samorządowym. Jednocześnie utworzono 308 powiatów (ziemskich) i 65 miast na prawach powiatów (powiatów grodzkich). Liczbę gmin pozostawiono niezmienną. Po wprowadzeniu reformy administracja samorządowa istnieje na trzech szczeblach: gminy, powiatu i województwa. Zmienił się też kompetencje organów administracji publicznej.

W tabeli 1 zaprezentowano podstawowe dane o województwach według stanu z 31 grudnia 2013 roku.

Tabela 1

Podstawowe dane o województwach w Polsce (według stanu z 31.12.2013)

Wyszczególnienie	Powierzchnia w km ²	Ludność w tys.	Liczba powiatów grodzkich/ziemskich	Liczba gmin	Siedziba władz
Dolnośląskie	19 947	2910,0	4/26	169	Wrocław
Kujawsko-pomorskie	17 972	2092,6	4/19	144	Bydgoszcz – siedziba wojewody, Toruń – siedziba sejmiku
Lubelskie	25 122	2156,2	4/20	213	Lublin
Lubuskie	13988	1021,5	2/12	83	Gorzów Wlkp. – siedziba wojewody, Zielona Góra – siedziba sejmiku
Łódzkie	18 219	2513,1	3/21	177	Łódź
Małopolskie	15 183	3360,6	3/19	182	Kraków
Mazowieckie	35 558	5316,8	5/37	314	Warszawa
Opolskie	9412	1044,2	1/11	71	Opole
Podkarpackie	17 846	2129,3	4/21	160	Rzeszów
Podlaskie	20 187	1195,0	3/14	118	Białystok
Pomorskie	18 310	2295,8	4/16	123	Gdańsk
Śląskie	12 333	4599,4	19/17	167	Katowice
Świętokrzyskie	11 711	1268,2	1/13	102	Kielce
Warmińsko-mazurskie	24 173	1446,9	2/19	116	Olsztyn
Wielkopolskie	29 826	3467,0	4/31	226	Poznań
Zachodniopomorskie	22 892	1718,9	3/18	114	Szczecin
Polska	312 679	38 495,7	66/314	2479	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014, s. 17.

⁹ Ustawa z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. 1998 nr 96, poz. 603 ze zm.).

W Ustawie o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa z dnia 24 lipca 1998 roku określono między innymi nazwy 16 województw oraz miasta będące siedzibami poszczególnych wojewodów i sejmików województw, a w załączniku do tej ustawy wykaz gmin wchodzących w skład poszczególnych województw. Można zauważyć, że w przypadku dwóch województw, lubuskiego i kujawsko-pomorskiego, miasto będące siedzibą wojewody jest inne niż marszałka województwa (por. tab. 1)¹⁰. Stwierdzono również, że Prezes Rady Ministrów ogłasza, w drodze obwieszczenia, wykaz gmin i powiatów wchodzących w skład województw, uwzględniając nazwy i siedziby władz jednostek samorządu terytorialnego, aktualizując wykaz w przypadku dokonania zmian granic, nazw i siedzib władz lub utworzenia albo zniesienia jednostek¹¹.

W analizowanej ustawie ponadto określono, że Rada Ministrów, w drodze rozporządzeń, dokonuje zmian granic województw związanych z tworzeniem, łączeniem, dzieleniem lub znoszeniem powiatów po zasięgnięciu opinii organów stanowiących jednostki samorządu terytorialnego, których zmiany dotyczą, a przy dokonywaniu zmian granic województw należy dążyć do poprawienia warunków wykonywania zadań publicznych o charakterze wojewódzkim oraz zachowania regionalnych więzi społecznych, gospodarczych i kulturowych¹².

Po 1999 roku dokonywano korekt w organizacji terytorialnej państwa. Ważne było między innymi powstanie 1 stycznia 2002 roku 7 nowych powiatów. Następnie do powiatu wałbrzyskiego przyłączono miasto Wałbrzych, który ponownie został powiatem grodzkim z dniem 1 stycznia 2013 roku. Według stanu z 1 stycznia 2014 roku w Polsce funkcjonowało 16 województw, 380 powiatów (w tym 66 miast na prawach powiatu) i 2479 gmin.

3. Zmiany w sytuacji społeczno-ekonomicznej wybranych miast Polski

W tabelach 2 i 3 przedstawiono wybrane dane dotyczące zmian sytuacji społeczno-ekonomicznej w latach 2005–2013 w polskich miastach z liczbą ludności w przedziale 100–240 tys. (dostępne w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzę-

---

¹⁰ W województwie lubuskim siedzibą wojewody jest Gorzów Wlkp., a siedzibą sejmiku województwa – Zielona Góra. W województwie kujawsko-pomorskim siedzibą wojewody jest Bydgoszcz, a sejmiku – Toruń. Art. 3 ustawy o wprowadzeniu zasadniczego...

¹¹ Art. 2 ustawy o wprowadzeniu zasadniczego...

¹² Art. 5 ustawy o wprowadzeniu zasadniczego...

du Statystycznego, z wyjątkiem miast konurbacji górnośląsko-zagłębiowskiej charakteryzującej się wieloma wspólnymi cechami).

Wszystkie analizowane miasta były stolicami województw do 1998 roku w układzie podziału administracyjnego kraju na 49 województw. W związku z reformą samorządowo-administracyjną, która weszła w życie 1 stycznia 1999 roku, status tych miast uległ zmianie, co oddziaływało na procesy rozwoju regionalnego i lokalnego. Z punktu widzenia obowiązującej obecnie organizacji terytorialnej Polski uwzględnione jednostki terytorialne można zaliczyć do trzech grup:

- miast będących równocześnie siedzibami wojewody i sejmiku samorządowego: Kielce, Rzeszów, Olsztyn, Opole,
- miast będących siedzibami wojewody lub sejmiku samorządowego: Toruń, Gorzów Wlkp., Zielona Góra,
- miast, które utraciły status wojewódzki: Częstochowa, Radom, Bielsko-Biała, Elbląg, Płock, Włocławek, Tarnów, Koszalin, Kalisz, Legnica.

Tabela 2 prezentuje dane dotyczące zmian salda migracji dla analizowanych miast (obejmującego jednocześnie migracje na pobyt stały wewnętrzne i zagraniczne).

Tabela 2

Saldo migracji dla wybranych polskich miast charakteryzujących liczbą ludności w przedziale 100–240 tys. w latach 2005–2013

Miasto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Częstochowa	-631	-673	-1195	-866	-820	-720	-744	-622	-1017
Radom	-937	-1205	-1094	-928	-1024	-1029	-989	-851	-1027
Toruń	-622	-950	-749	-693	-543	-601	-307	-433	-667
Kielce	-1029	-1001	-1172	-736	-828	-1071	-706	-674	-785
Rzeszów	-263	-30	574	-59	-73	197	272	681	482
Olsztyn	181	292	156	-2	-129	-329	-219	19	21
Bielsko-Biała	-183	-322	-451	-353	-475	-542	-403	-342	-625
Gorzów Wlkp.	-142	-162	-285	-146	-209	-222	-195	-166	-51
Elbląg	-355	-313	-296	-312	-248	-319	-441	-377	-276
Płock	-571	-455	-591	-489	-405	-586	-492	-518	-533
Opole	-190	-293	-553	-317	-351	-96	-117	-180	-169
Zielona Góra	-28	44	-258	-78	-33	74	103	-92	62
Włocławek	-488	-549	-620	-383	-474	-411	-530	-449	-356
Tarnów	-380	-409	-524	-303	-240	-377	-349	-338	-429
Koszalin	-146	-116	-315	-48	-80	-36	-56	-27	139
Kalisz	-220	-265	-292	-227	-406	-263	-339	-273	-379
Legnica	-239	-288	-368	-328	-239	-271	-294	-293	-211

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (20.04.2015).

Z danych przedstawionych w tabeli 2 wynika, że w większości uwzględnionych miast w badanym okresie odnotowywano ujemne saldo migracji, co nie świadczy korzystnie o sile utrzymywania i przyciągania mieszkańców oraz może wiązać się z niewystarczającym (w tym aspekcie) poziomem atrakcyjności i konkurencyjności (niezależnie od faktu, że ujemne saldo migracji może wynikać z działania wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych różnych dla poszczególnych jednostek terytorialnych, w tym również z migracji mieszkańców miast do ościennych gmin). W tym kontekście za pozytywne wyjątki mogą być uznane trzy miasta będące siedzibami władz województwa: Rzeszów, Olsztyn i Zielona Góra, w których w niektórych latach odnotowywano dodatnie saldo migracji.

Tabela 3 prezentuje dane dotyczące zmian w przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto dla analizowanych miast.

Tabela 3

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych polskich miastach charakteryzujących liczbą ludności w przedziale 100–250 tys. w latach 2005–2013 (w relacji do średniej krajowej, Polska = 100)

Miasto	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Częstochowa	88,3	89,3	87,8	86,9	87,5	87,7	88,2	88,4	88,9
Radom	90,5	89,1	89,2	89,2	90,5	91,3	89,9	91,1	90,9
Toruń	95,1	97,1	96,1	96,2	95,8	93,8	94,2	94,7	95,9
Kielce	94,6	93,4	92,7	93,5	93,0	93,2	93,3	92,6	92,8
Rzeszów	96,4	95,7	95,4	98,4	98,3	99,8	97,4	98,9	99,5
Olsztyn	102,2	104,0	102,3	99,2	100,2	100,2	97,8	97,5	97,9
Bielsko-Biała	94,1	95,3	97,0	98,5	98,4	98,4	96,5	95,5	97,5
Gorzów Wlkp.	88,3	88,0	87,0	87,5	88,1	87,8	85,3	85,4	85,4
Elbląg	85,2	84,1	84,8	84,6	85,6	86,5	87,4	89,8	90,0
Płock	120,3	120,7	123,6	120,8	120,1	120,3	122,2	123,3	123,8
Opole	98,6	98,4	100,4	101,1	101,1	103,1	102,5	100,7	99,9
Zielona Góra	98,5	98,1	96,5	92,1	92,3	91,4	89,6	89,5	86,7
Włocławek	90,6	90,3	92,4	90,9	90,4	88,3	86,9	88,4	87,9
Tarnów	82,6	83,5	84,8	85,2	86,6	87,8	89,0	89,4	88,9
Koszalin	88,5	89,2	88,4	87,8	88,4	89,4	87,8	88,8	90,1
Kalisz	85,3	84,3	84,4	84,3	83,8	83,1	83,6	84,1	84,2
Legnica	80,6	80,0	79,6	80,5	81,7	80,5	80,0	81,0	82,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (20.04.2015).

Odnosząc się do danych przedstawionych w tabeli 3 można przyjąć, że zmiany przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w relacji do średniej krajowej mogą w znacznym zakresie umożliwiać porównywanie procesu lokalnego (regionalnego) rozwoju społeczno-ekonomicznego (jego tempa) z procesem rozwoju w skali całego kraju. Z danych ujętych w tabeli 3 wynika, że poziom

przeciętnego wynagrodzenia w porównaniu do średniej ogólnopolskiej wykazuje tendencję rosnącą tylko w niektórych miastach (np. w Rzeszowie, Elblągu i Tarnowie), będących, jak i niebędących siedzibą władz województwa. Szczególnym przypadkiem jest Płock, w którym na wysoki i wzrastający poziom wynagrodzeń z pewnością wpływa funkcjonowanie firmy PKN ORLEN SA.

Podsumowanie

Organizacja terytorialna państwa stanowi czynnik kształtujący ramy dla rozwoju regionalnego, prowadzenia polityki regionalnej i lokalnej oraz działania administracji rządowej i samorządowej. Administracja publiczna w Polsce funkcjonuje w oparciu o zasadniczy podział terytorialny na gminy, powiaty i województwa. Z punktu widzenia warunków oddziaływania na rozwój regionalny i lokalny bardzo duże znaczenie ma podział na 16 województw. Miasta dzięki pełnieniu funkcji administracyjnych (przy jednoczesnym wykorzystaniu innych czynników) mogą zwiększać dynamikę swojego rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Prowadzona jest debata dotycząca wprowadzania nowych rozwiązań w dziedzinie organizacji terytorialnej i efektywności administracji publicznej w Polsce¹³. W tym zakresie do podstawowych dysfunkcji zalicza się¹⁴: brak uporządkowania kwestii ustroju metropolitalnego; niezbyt dobrze ustawione relacje pomiędzy miastami a ich otoczeniem; niedostosowanie wielkości jednostek podziału terytorialnego do racjonalnego zakresu wykonywania usług publicznych. W literaturze przedmiotu sformułowano również ważną tezę, że „zmiany organizacyjne i przestrzenne w sektorze administracji publicznej zamiast osłabiać wzmacniają w Polsce proces polaryzacyjny w systemie miast”¹⁵, zgodnie z którą koncentracja administracji publicznej w wybranych ośrodkach może prowadzić do zwiększenia różnicowań regionalnych.

---

¹³ Zob. A. Habuda, L. Habuda, *Zasadniczy podział terytorialny państwa. Między racjonalnym wyborem a grą zinstytucjonalizowanych interesów*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 2014, nr 16, s. 24 i n.

¹⁴ J. Hausner i in., *Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania. Raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce*, t. II, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków 2014, s. 41.

¹⁵ K. Heffner, *Lokalizacja instytucji publicznych jako element polityki miejskiej i regionalnej*, „Opinie i Ekspertyzy” 228, Kancelaria Senatu, Warszawa 2015, s. 18.

Bibliografia

- Domański B., Gwosdz K., *Efekty mnożnikowe w rozwoju lokalnym i regionalnym*, w: *Rozwój społeczno-ekonomiczny i rozwój regionalny*, red. J.J. Parysek, T. Stryjakiewicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2008.
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl/bdl> (20.04.2015).
- Habuda A., Habuda L., *Zasadniczy podział terytorialny państwa. Między racjonalnym wyborem a grą zinstytucjonalizowanych interesów*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 2014, nr 16.
- Hausner J. i in., *Narastające dysfunkcje, zasadnicze dylematy, konieczne działania. Raport o stanie samorządności terytorialnej w Polsce*, t. II, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej, Kraków 2014.
- Heffner K., *Lokalizacja instytucji publicznych jako element polityki miejskiej i regionalnej*, „Opinie i Ekspertyzy” 228, Kancelaria Senatu, Warszawa 2015.
- Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2008.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 roku, przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 roku, podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 roku (Dz.U. 1997 nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Kosiedowski W., *Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym*, w: *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Molenda J., *Podział terytorialny kraju (podstawowe problemy)*, w: *Samorząd terytorialny, zagadnienia prawne i administracyjne*, red. A. Piekara, Z. Niewiadomski, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1998.
- Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Wydawnictwo Dom Organizatora, Toruń 2009.
- Piskozub A., *Dziedzictwo polskiej przestrzeni. Geograficzno-historyczne podstawy struktur przestrzennych ziem polskich*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987.
- Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. 1998 nr 96, poz. 603 ze zm.).
- Zaborowski Ł., *Lokalizacja instytucji publicznych jako element polityki regionalnej i miejskiej*, „Opinie i Ekspertyzy” 228, Kancelaria Senatu, Warszawa 2015.

Territorial Organization of the State as a Factor Shaping the Framework for Regional Development

Summary

Territorial organization of the state can be considered as an important factor affecting regional development, regional policy and the functioning of public administration. The aim of the study is to present the basic issues concerning the essence of the territorial organization of the state, taking into account selected references to the problems of regional development.

Translated by: *Ireneusz Jaźwiński*